

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 999 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxona raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	
O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari	34
Irgashev Anvar Farxodovich	
Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi	39
Umarov Bexzod Batirovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	43
Sheraliev Axror Sodiqovich	
O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlarini	48
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi	54
Abdullayeva Matluba Nematovna	
Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане	59
Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов	
Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari	68
Abdug'aniyev Otabek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich	
Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari	75
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Isroilova Muhabbat Rustamjon qizi	
Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari	89
Xaitov Shuxrat Sharipboyevich	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	94
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida	98
Narziyev Umidjon Baxrillayevich	
Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....	105
Marufhanov Davron Xasanovich	
Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....	109
Кушакова Мамура Наримановна	
Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний	115
Шарапова Гулчехра Рустамовна	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari	120
Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna	
Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....	124
Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	131
Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich	
Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili	135
Jaloliddinova Mohira Alisher qizi	
Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане	142
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
Intellectual mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi	148
N.D.Maxmudova	
Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari	152
Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna	
Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....	157
Умарова Зулайхо Турсуновна	
Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili	166
Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi	
O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari	172
Usmonov Adxamjon A'zamjonovich	
O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalarini investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....	178
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	
Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....	184
Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li	
Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....	189
Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi	
Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....	192
Soliev Istam Ixtiyorovich	
Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari	197
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....	202
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....	209
Qosimova Lola Sultanovna	
Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....	217
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari	222
Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li	
Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство)	231
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....	238
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'gli	
Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari	244
Solikhova Dildora Alisher qizi	

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” ajning asisii faoliyatini samaradorligini oshirishda autsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari	250
Kaxarova Nilufar Yerkinjonovna	
Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....	256
Jumayeva Zulfiya Qayumovna	
Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari	260
Raximova Maftuna Axmadjon qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari	264
Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li	
O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish	276
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....	281
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li	
Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....	285
Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafuz Qo‘chqorova	
Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari	295
Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna	
Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari	299
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....	305
Камилова Севара Анваровна	
The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....	309
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....	313
Maftuna Nuriddinova	
Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati	319
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari	324
Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna	
Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....	328
Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Audit organizations in Uzbekistan	332
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	
Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari	337
Gofurov Doston Boxromovich	
Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....	341
Primova Shaxnoza Komiljonovna	
Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....	345
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sish indikatorlari tahlili	352
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Innovation management in the education system: practical challenges, international experience, and effective strategies based on the example of Uzbekistan.....	356
Imomov Inomiddin Abdulxamidovich, Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Трансформация энергетического комплекса Узбекистана: текущее состояние и перспективы развития	363
Хмель Е.В., Мирджалилова Д.Ш., Дерюгина Е.А., Лозовская Н.А.	

Improving the efficiency of personnel management and optimizing labor costs in Sam Glass LLC.....	368
Musayeva Shoira Azimovna, Agzamov Avazkhon Talgatovich	
Interactive design and museum management: enhancing guided tours through IOT and virtual solutions.....	374
Ibrokhimova Aziza Abbasovna	
Hududlar investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	379
Imomova Kamola Novfal qizi	
"Innovatsion usulda baliq yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari (Sirdaryo tumani misolida)"	385
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	
Bank filial tarmoqlari samaradorligini baholashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekiston banklari amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	392
Xoshimov Og'abek Nizomjon o'g'li	
Zamonaviy iqtisodiyotda davlat xaridlarinin elektron savdolarining o'rni	398
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Реализация концепции развития рынка зеленой экономики в сфере экономической безопасности Республики Узбекистан.....	401
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
Tijorat banklaridan "foyda" solig'ini undirishning bugungi holati.....	408
Ergasheva Lobar Raxmatulla qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari	415
Abasova Gulirano Rahmatullo qizi	
Xorijiy tajribalar asosida ekologik tadbirkorlikning innovatsion va investitsion yo'nalishlarini tashkil etish	419
Turg'unova Tursunoy Maratovna	
Sanoat korxonalari jozibadorligini oshirishda marketing strategiyasini amalga oshirish xususiyatlari	424
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Turizm sohasida investitsion faoliyat: nazariy asoslar va amaliy yo'nalishlar.....	428
Ergashev Durdonaxon Aziz qizi	
Qashqadaryo viloyatida barqaror turizmning rivojlanish tendensiyalari va mavjud muammolar tahlili.....	432
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investitsion resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar.....	436
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Xususi banklar faoliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning moliya bozoriga ta'siri	441
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Mehnat resurslari tushunchasi, tarkibi va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	447
Kobilova Zebo Bobokulovna	
Xorijiy davlatlar tajribasida moliyaviy siyosatning makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli.....	453
Jabborova Dilafruz	
The impact of exchange rate policy on the financial-monetary system and economic growth.....	459
Raxmanova Laylo Baxodirovna	
Современные вызовы и модельные подходы к обеспечению конкурентоспособности банковской системы Узбекистана.....	464
Юлдашева С.Ш.	
Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda soliq mexanizmidan samarali foydalanish yo'llari	470
Ishimova Mohinur Absalomovna	
Innovative pathways for advancing sustainable tourism in Uzbekistan.....	477
Feruz Karimov	

Tijorat banklarida biznes subyektlari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari.....	482
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
O'zbekistonda sanoat zonalarining rivojlanish bosqichlari va huquqiy-me'yoriy asoslari	488
Vafoyev Akmal Ikromovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishda Germaniya tajribasi	493
Pardayeva Maftuna Ulug'bek qizi	
Korxonalar moliyaviy faoliyati bo'yicha auditorlik risklarini xalqaro standartlar asosida baholash	497
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Abduxalil-zoda Ra'no Muzaffar qizi	
Ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va ularni pasaytirish usullari	501
Sodiqov Mirahror Abbos o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi hududlarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda mahalliy budjetlarning ahamiyati.....	509
Sharopov Dilshodjon Raxmatullayevich	
The role of small business enterprises in enhancing the well-being of the population in Uzbekistan	513
Djalilova Shaxlo Ismoiljon kizi	
O'zbekistonda IPOlarni tashkil etish jarayonlari tahlili	518
Alikulov Azamat Tuygunovich	
Kichik sanoat zonalarini faoliyatining iqtisodiy-statistik tahlili (Surxondaryo viloyati misolida).....	522
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Hududlarning innovatsion turistik salohiyatini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	528
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
Integrating circular economy principles in marketing and operations of grape export companies for green transition.....	534
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
Foreign experiences of improving the quality of services in the field of tourism.....	541
Raxmonov Siyovush Turob ugli	
Z avlodining iste'dodli vakillari uchun raqobat: davlat boshqaruvi sektorining maqsadga yo'naltirilgan raqamli avlodni jalb etish strategiyalari.....	546
Nosirova Shaxzoda Bohodir qizi	
O'zbekiston Respublikasida uglerod solig'ini joriy etish orqali soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish va yashil iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish imkoniyatlari: ekologik, iqtisodiy va institutsional yondashuv	560
Jo'rayev Ahmad Saitnazar o'g'li	
Tijorat banklari reytingiga ta'sir qiluvchi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar tahlili.....	566
Karabayev Nodir Abduhamidovich	
Budjet tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlarning ahamiyati.....	578
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	582
Хусейнов Рахим Али оглы	
Zamonaviy HR texnologiyalarining korxonalar samaradorligiga ta'siri: "O'zbekiston temir yo'llari" AJ tajribasi.....	589
Xursanova Gulshan Ravshan qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish yo'llari	593
Pulatova Dildora Abdushukurovna	
Oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning bugungi kunda o'rni va ahamiyati.....	600
Xolmirzayeva Gulruxsor Maxammetovna	
Интеграция информационно-коммуникационных технологий в зеленую экономику: цифровые технологии для устойчивого развития.....	604
Бозорова Ирина Жуманазаровна	

Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahallilashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari	608
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Цифровизация зеленой экономики: синергия технологий для устойчивого будущего	616
Мухамадиева Кибриё Баходировна, Умарова Надира Рахмановна, Шарипова Зулфия Шокиржоновна, Эшпулатова Хусния Мирғолиб кизи	
O'zbekistonda to'qimachilik mahsulotlari bozori va rivojlanishi	621
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna	
Samarqand viloyatida tikuv-to'qimachilik sanoatining rivojlanish holati va ishlab chiqarish hajmining prognozi.....	629
Ikramova Taxmina Latifovna	
Повышение эффективности управления рисками в проектах государственно-частного партнерства в сфере услуг	639
Айтбаева Гульзада Куанышбаевна	
Surxondaryo viloyati iqtisodiy o'sish darajalarini ekonometrik modellashtrish	645
Pardayeva Ma'rifat Muzaffarovna	
Зарубежный опыт развития экономики ресурсно-сырьевых регионов: модели диверсификации и возможности адаптации.....	654
Севара Кахрамоновна Хакбердиева	
Xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardoshlikni oshirishning ahamiyati	658
Abduvoxidova Mohinur Akmalovna	
O'zbekiston sug'urta bozorida esg va yashil moliya instrumentlaridan foydalanish holati va imkoniyatlari.....	662
Zoyirov Laziz Subxonovich	
Xorazm viloyatida transport xizmatlari ko'rsatishning amaldagi holati tahlili va uni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	668
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	
Ulgurji savdo qoidalari va chakana savdodan farqli tomonlari	678
Batirova Raxima Abdujabbarovna, Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
Xalqaro integratsiya jarayonlarida raqamli iqtisodiyotning o'rni.....	684
Zaripov Xurshid Zakir o'g'li	
Mahalliy budjetlar daromadlari va xarajatlarining hozirgi holati	690
Himmatov Abdisamat Xalilovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholining moliyaviy madaniyatini rivojlantirish muammolari va istiqbollari.....	696
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	
Цели устойчивого развития и роль цифровых платформ в сфере трудовой миграции	702
Газиёва Сулхия Саидмашрафовна	
Onlayn savdo maydonchalarida mijoz sodiqligini shakllantirishda marketing strategiyalarining o'rni	706
Baxromov Xudoyor Xabibullo o'g'li	
Методологические основы оценки эффективности «зеленых» технологий в строительном секторе.....	710
Тожиева Дилфуза Бабамуратовна	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlar auditi masalalarini rivojlantirish.....	715
Mahmudov Saidjamol Kadirjanovich	
O'zbekiston Respublikasi soliq ma'murchiligini takomillashtirish jarayonlari	722
Mahmudova Sevara Rahmat qizi, Almardonov Muxammadali Ibragimovich	
Improving the efficiency of modern housing fund management system	726
D.A. Berdiyeva, Aminova Naima Umar qizi	
Kichik va o'rta biznes subyektlari eksport salohiyatini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	731
Abduqahhorov Azizbek Abdullo o'g'li	

From Science to Business: How Universities Stimulate Innovation.....	735
A. Bobozhonov, A.M. Shatre, V. Kirilova Vladimirova, R.Kh. Karlibaeva	
Tashkilotlarda risklarni boshqarish strategiyalarining samaradorligini baholash: nazariy va amaliy yondashuvlar	740
Husanova Dilnura Mamrajab qizi	
Turli mulkchilik shakllaridagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining ekologik auditing nazariy jihatlarini	744
Abdullayev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
Sanoat korxonalarida innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirish omillari.....	749
Ne'matullayev Abdurasulxon Ximaydulla o'g'li	
Bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida innovatsion korxonalar boshqaruvi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi amal qilish xususiyatlari	755
Naimov Azamat Xikmatovich	
Mamlakatimizda chet el investitsiyasi ishtirokidagi korxonalalar faoliyatini rivojlantirish.....	758
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Shuxratov Azizbek A'zamjon o'g'li	
Qurilgan organik mevalar eksportini rivojlantirishda yashil marketing strategiyalaridan foydalanish.....	764
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasining asosiy ko'rsatkichlari.....	769
Ernazarov Gulam Bekbayevich	
Kichik biznes subyektlarida innovatsion faoliyatni baholash va rivojlantirish mexanizmlari.....	774
Mavkulov Ravshan Nematjonovich	
Barqaror rivojlanish va korxonalarda barqarorlikni ta'minlash zaruriyati.....	780
Yakubova Dilfuza	
Yashil iqtisodiyot sharoitlarida barqaror rivojlanish, yashil texnologiyalar va ekologik menejmentning o'rni	785
Dilmurodov Abbas Anvar o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasi faoliyatini davlat tomonidan muvofiqlashtirish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish	788
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
Tijorat banklarida chakana bank xizmatlarini rivojlantirish.....	795
Axmedov G'ofurjon G'ulomjonovich	
Turizm sohasini ekonometrik modellashda qo'llaniladigan ekonometrik usullar va amaliy imkoniyatlar	801
Shukurov Ikrom Abdurashitovich	
Sanoat tarmoqlarida investitsiyalar strukturasining iqtisodiy samaradorligi va innovatsiyalarni rag'batlantirish.....	807
Xikmatillayeva Dildora Shavkat qizi	
Mintaqa ziyorat turizmi samaradorligini oshirishda ekonometrik modellardan foydalanish.....	812
O'rinova Durdona Botir qizi	
Kichik biznes rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni pest (siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy-demografik, texnologik omillar) tahlili.....	816
Israilov Rustam Ibragimovich	
Qazib olish sanoati korxonalarini moliyaviy sog'lomlashtirishda muammolar va salbiy omillar: tahlil va zamonaviy yondashuvlar	825
Abduraxmanov Davron Burxanjonovich	
O'zbekistonning milliy merosi boyliklaridan turizmga foydalanish yo'llari	830
Samarov Xonqul Qahhorovich	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investitsion resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar	835
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Iqtisodiyotning ekologik transformatsiyasi sharoitida ijtimoiy o'sishni indikativ baholash metodologiyasi.....	841
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li	

Bojxona xizmati fiskal faoliyatini takomillashtirish istiqbollari.....	847
Pardayev To'liqin Nasirovich, Farxodov Farrux Furqatovich, Nomozov Abduvohid bdurazzoq o'g'li	
Механизмы устойчивого управления малым и средним бизнесом в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта.....	852
Зокирова Фарангиз Тулкиновна	
Yashil bank xizmatlari va uni joriy etish bilan bog'liq muammolar.....	862
Makhmudova Mukhlisa Kodirjon kizi	
Barqaror qishloq xo'jaligi ta'minot zanjirlarida transport tizimlarini optimallashtirish.....	867
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
Moliyaviy rejalashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni.....	874
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Mintaqa sanoatida kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va infratuzilmasini tashkil etish.....	881
Salayev Jasurbek Komilovich	
Surxondaryo viloyatida 2010–2024-yillardagi yalpi hududiy mahsulotining iqtisodiy statistik tahlili.....	888
Ismoilov Davronbek Ilxomjon o'g'li	
Yashil obligatsiyalar va barqaror moliyalashtirishning davlat qarzi siyosatiga ta'siri.....	893
Tilabov Nasrulla Tashmuratovich	
Модели Альтмана и Таффлера как инструмент диагностики финансовой устойчивости предприятий.....	897
Утемуратова Бибихон Даниловна	
Individual tadbirkorlik va mustaqil bandlik asosida olinadigan daromadlarni soliqqa tortishning fundamental asoslari.....	903
Yakubov San'abek Ravshanbekovich	
China's trade relations with Central Asia: an empirical analysis based on the trade gravity model.....	912
Ye Maoqing	
O'zbekistonda turizm sohasida smart texnologiyalar joriy etishning holati va yo'nalishlari.....	920
Qutbiddinov Shamsiddin Kamoliddin o'g'li	
Application of modern information systems in the assessment of the technical condition of the equipment of electrical energy networks.....	924
Sobirov Muzaffar Azatovich	
Стратегическое управление экономическим потенциалом Узбекистана.....	932
Садуллаева Муслимахон Саидамировна	
Auditda raqamli texnologiyalarni qo'llash tarixi va istiqbollari.....	936
Muydinov Erkin Djамaldinovich	
Bank majburiyatlari va aktivlarining vaqtinchalik nomutanosibliklari riskini kamaytirish.....	940
Ibrohimov D.M.	
Priority directions and legal bases of improving of the tax system of the Republic of Uzbekistan.....	945
Sadikov Iskandar Gayratovich	
Kambag'allikni qisqartirishda tadbirkorlik va bandlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash.....	950
Karshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish uchun ijtimoiy himoya va mehnat bozoriga kirishni kuchaytirish.....	954
Mamashokirova Iroda Samar qizi	
Soliq ma'murchiligi va raqobat muhitining o'zaro bog'liqligini nazariy asoslari.....	958
Donaboyev Jahongir Husan o'g'li	
Региональный туристский кластер – как инструмент повышения эффективности экономики региона.....	965
Юсупова Нигина Тажиевна	
Bank tizimida esg omillarining samaradorligini oshirishda marketing tadqiqotlaridan foydalanishning nazariy va uslubiy asoslari.....	971
Xoliyov Murod Qahramon o'g'li	

Теоретические взгляды на цифровую экономику, цифровую трансформацию	977
Шарипова Шахло Истамовна	
Qoraqalpog'iston Respublikasining raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlari va strategik yo'nalishlari.....	982
Tleubergenov Raxat Shahibaevich	
Mintaqalar transport tizimini kompleks rivojlantirish istiqbollarini tadqiq etishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	986
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
Loyiha boshqaruvida amaliy misollar orqali jinoyat holatlarini tahlili	994
To'yqulov Abbosjon Ali o'g'li	

LOYIHA BOSHQARUVIDA AMALIY MISOLLAR ORQALI JINOYAT HOLATLARINI TAHLILI

To'yqulov Abbosjon Ali o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

"Loyiha boshqaruvi" yo'nalishi 2-bosqich

24-16-guruh magistratura tinglovchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada loyiha boshqaruvida huquqbuzarliklar va jinoyat holatlarining turli sabablar va omillar ta'sirida yuzaga kelishi tahlil qilingan. Shuningdek, loyiha boshqaruvi sohasida uchraydigan jinoyat turlari — moliyaviy manipulyatsiyalar, byudjetni noqonuniy taqsimlash, korrupsiya va boshqa holatlar hamda ularni bartaraf etish yo'llari yuzasidan ilmiy xulosalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: jinoyat holati, amaliyot, tahlil, jinoyat huquqi, huquqiy tahlil, muammolar, sabab va oqibatlar.

Abstract: This article analyzes the causes and factors contributing to the emergence of offenses and crimes in project management. It also presents scientific conclusions regarding types of crimes in the field of project management — financial manipulations, illegal budget allocation, corruption, and other cases, as well as ways to prevent them.

Key words: crime case, practice, analysis, criminal law, legal analysis, problems, causes and consequences.

Аннотация: В данной статье проанализированы причины и факторы, влияющие на возникновение правонарушений и преступлений в управлении проектами. Также представлены научные выводы относительно видов преступлений в сфере управления проектами — финансовые манипуляции, незаконное распределение бюджета, коррупция и другие случаи, а также пути их предотвращения.

Ключевые слова: преступление, практика, анализ, уголовное право, правовой анализ, проблемы, причины и последствия.

KIRISH

Loyiha boshqaruvi zamonaviy sharoitda nafaqat iqtisodiy rivojlanish, balki tashkilotlarning samarali faoliyat yuritishini ta'minlovchi eng muhim mexanizmlardan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, loyihalarni amalga oshirish jarayonida korrupsiya, manfaatlar to'qnashuvi va moliyaviy xatarlar kabi salbiy omillar yuzaga kelishi mumkin. Bu holatlar loyihaning byudjetiga, muddatlariga va natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatib, resurslardan samarali foydalanishni cheklaydi hamda ishonchlilikni pasaytiradi.

Mazkur masalalarning dolzarbligi shundaki, amaliy tajribada loyiha qarorlariga noqonuniy manfaatlarining aralashuvi jiddiy iqtisodiy va huquqiy oqibatlarga olib kelmoqda. Shu sababli, loyiha boshqaruvida yuzaga keladigan jinoyat holatlarini tahlil qilish, ularning sabablari va oqibatlarini aniqlash, shuningdek, ularni kamaytirish mexanizmlarini ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Chet ellik olimlar Tomson va Lyuis ta'kidlaganidek, moliyaviy manipulyatsiyalar loyiha boshqaruvida ishonchsizlikni kuchaytiradi va har qanday loyihaning yakuniy natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ularning fikricha, loyiha boshqaruvida malakali audit va monitoring muhim ahamiyat kasb etadi.

Greyson va Martin moliyaviy manipulyatsiyalarning buxgalteriya hisobotlariga ta'siri haqida fikr bildirgan. Ularning ta'kidlashicha, moliyaviy hisobotlardagi xatolar ishlab chiqarish va investitsiya samaradorligini pasaytiradi, bu esa kompaniyaning moliyaviy xavfini oshiradi¹.

Smit va Karter qaror qabul qilish jarayonida korrupsiya va manipulyatsiyalarning salbiy ta'sirini tahlil qilgan. Ularning ta'kidlashicha, qarorlarning obyektiv va aniq qabul qilinishi loyiha faoliyatining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi².

1 Greyson, T. & Martin, A. (2016). *Financial manipulation and its effect on project management*. International Journal of Construction Safety, 13(1), 44-57.

2 Smit, P. & Karter, R. (2017). Corruption and decision-making in large-scale projects. Journal of Project Finance, 22(6), 118-134.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot metodologiyasi doirasida ma'lumotlar ochiq manbalar, normativ-huquqiy hujjatlar va loyiha boshqaruvi o'ldir amaliy misollar asosida yig'ildi. Olingan ma'lumotlar qiyosiy tahlil usuli orqali qayta ishlanib, manfaatlar to'qnashuvi, moliyaviy xatarlar va korrupsiya holatlarining o'zaro bog'liqligi aniqlab chiqildi hamda nazariy qarashlar amaliy misollar bilan solishtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Loyiha boshqaruvi huquqbuzarliklar va jinoyat holatlari turli sabablar va omillar ta'sirida yuzaga kelishi mumkin. Ushbu amaliy misollar orqali loyiha boshqaruvidagi jinoyat holatlari tahlil qilinadi.

Qurilish loyihasida byudjet manipulyatsiyalari bo'yicha misol. 2017-yilda AQShda "Shteynberg qurilish" kompaniyasida moliyaviy manipulyatsiyalar yuzasidan jinoyat ishi ko'rib chiqilgan. Kompaniya rahbarlari va moliya bo'limi o'z hisobotlarida ish haqi va qurilish materiallari xaridlarini sun'iy ravishda oshirib ko'rsatgan. Bu manipulyatsiyalar qurilish loyihalari uchun ajratilgan byudjet mablag'larining o'zlashtirilishiga olib kelgan.

Loyiha boshqaruvi sohasida uchraydigan jinoyat turlari qatoriga moliyaviy manipulyatsiyalar, byudjetni noqonuniy taqsimlash, korrupsiya va boshqa holatlar kiradi. Bunday huquqbuzarliklarning oqibatlari loyiha muddatlarining ortishi, loyiha mutasaddilariga nisbatan ishonchsizlikning kuchayishi hamda qonun hujjatlariga muvofiq jarimalar va kompensatsiyalar qo'llanilishiga olib keladi.

Qurilishda xavfsizlik talablariga rioya etmaslik bo'yicha misol. 2018-yilda "Grinvud qurilish" kompaniyasining qurilish maydonida xavfsizlik talablariga rioya qilinmaganligi oqibatida fojiali hodisa yuz bergan. Loyiha rahbarlari qurilishdagi xavfsizlik qoidalarini buzganlari sababli ishchilardan biri qurilish texnikasi bilan bog'liq og'ir jarohat olgan. Bundan tashqari, ishchilarga kaska va maxsus ish kiyimlari taqdim qilinmagan.

Loyiha boshqaruvi sohasida xavfsizlik talablariga rioya etmaslik jinoyat tusini olishi mumkin, chunki u ishchilarning hayotiga xavf tug'diradi. Bunday holatlarning oqibatlari ishchilarning turli jarohatlar olishi, loyiha muddatlarining ortishi hamda kompaniyaga qonun asosida jarimalar va kompensatsiyalar qo'llanilishiga olib keladi.

Qurilish va ishlab chiqarishda xavfsizlik normalariga rioya etilmasligi milliy va xalqaro standartlarning buzilishiga, kiber va fizik xavflarning ortishiga hamda ishchi jamoasi uchun jiddiy oqibatlarga sabab bo'lishi mumkin. Masalan, qurilish maydonlarida xavfsizlik rejaları ishlab chiqilmaganligi, mutaxassislar himoya vositalaridan foydalanmaganligi yoki ishchilar xavfsizlik bo'yicha yetarli ta'lim olmaganligi muammolarga olib keladi.

Natijada, qurilish maydonlarida ishchilarning himoya vositalaridan (kaska, maxsus kiyim) foydalanmasligi, qurilish materiallari va mexanizmlarini xavfsizlik talablariga zid tarzda ishlatish yoki treninglarning yetarli darajada o'tkazilmasligi ishchilarning jarohatlanishi yoki halokatga uchrashiga sabab bo'lishi mumkin. Bu esa loyiha muddatlari va xarajatlarning ortishiga hamda yuridik va moliyaviy jazolarga olib keladi.

Qurilish sohasida xavfsizlik talablariga rioya etmaslik masalasi bir qator olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Masalan, Djonson va Rodjers o'z izlanishlarida qurilish maydonlarida xavfsizlik talablariga amal qilinmasligi ishchilar jarohatlanishiga olib kelishini ko'rsatib o'tgan va qurilish sohasida qat'iy xavfsizlik standartlari hamda tekshiruvlar belgilanishi zarurligini ta'kidlagan³.

Hisobotlarda xato yoki manipulyatsiyalar bo'yicha misol. 2016-yilda "Primeks" kompaniyasida moliyaviy manipulyatsiyalar va hisobotlarda xatoliklar bilan bog'liq jinoyat holati aniqlangan. Kompaniya rahbarlari buxgalteriya hisobotlarini tuzishda o'zlashtirish va moliyaviy manipulyatsiyalarni amalga oshirgan. Ushbu jinoyat ishi natijasida kompaniya bir nechta yo'nalishlarda jarimalar va kompensatsiyalar to'lagan. Bundan tashqari, kompaniyaning moliyaviy holati yomonlashgani va ishlab chiqarish ko'rsatkichlari pasaygani qayd etilgan.

Loyiha boshqaruvi sohasida uchraydigan jinoyat turlariga moliyaviy manipulyatsiyalar va hisobotlarda xatoliklar kiradi. Hisobotlarda xato yoki manipulyatsiyalarning oqibatlari moliyaviy zararlar va qonunbuzarliklarni keltirib chiqaradi, kompaniyaga bo'lgan ishonchni pasaytiradi hamda ro'yxatdan chiqarish, jarimalar va kompensatsiyalar qo'llanilishiga olib keladi.

Qaror qabul qilish jarayoniga noqonuniy aralashish oqibatida loyiha natijalari buzilishi, loyiha tashkilotiga bo'lgan ishonchning susayishi, yirik moliyaviy zararlarining yuzaga kelishi hamda qonunga zid qarorlar va yuridik oqibatlarining kelib chiqishi mumkin.

Bu holatlarda loyiha boshqaruvi uchun aniq va qat'iy qonunlar, monitoring tizimlari va auditlar zarur bo'lib, ular jinoyatlarga qarshi kuchli vosita bo'lishi mumkin. Shuningdek, loyiha boshqaruvi sohasida doimiy monitoring tizimining joriy etilishi jinoyatlarning barvaqt oldini olishga hamda ularning ortib borishining oldini olishga xizmat qiladi.

3 Djonson, B. & Rodjers, M. (2017). Construction safety: A comprehensive review. Journal of Construction Engineering, 39(5), 234-245.

Loyiha boshqaruvida korrupsiya, manfaatlar to'qnashuvi va moliyaviy xatarlar alohida muhim va ta'sirchan omillar hisoblanadi. Bu omillar loyihaning bajarilishiga putur yetkazishi, resurslarning noqonuniy taqsimlanishiga sabab bo'lishi va loyiha natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida konstitutsiyaviy, institutsional va strategik darajalarda shakllanib bormoqda. Korrupsiyaga qarshi siyosiy iroda mustahkamlanishi natijasida ushbu sohadagi huquqiy asoslar tizimli tarzda rivojlantirilgan. Xususan, 2017-yilda qabul qilingan "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonun korrupsiyaga qarshi siyosatning institutsional mezonlarini belgilab, ushbu faoliyatni amalga oshiruvchi subyektlar o'rtasidagi o'zaro hamkorlik va koordinatsiyani huquqiy jihatdan mustahkamladi. Qonunda korrupsiyaga qarshi kurashishning asosiy yo'nalishlari — profilaktika, aniqlash, javobgarlik va ijtimoiy nazorat bo'yicha tamoyillar ilk bor tizimli tarzda yoritildi.

Shu bilan birga, 2020-yilda Prezident Farmoni asosida tashkil etilgan Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi bu boradagi huquqiy va institutsional islohotlarning mantiqiy davomi bo'ldi. Agentlik faoliyati korrupsiyaviy xavflarni baholash, davlat organlari faoliyatidagi shaffoflik darajasini tahlil qilish, antikorrupsion ekspertiza tizimini joriy etish kabi yo'nalishlarga qaratildi. Bu esa korrupsiyaga qarshi kurashni nafaqat jazoga asoslangan yondashuv, balki oldini olish va barqaror tizim yaratish orqali amalga oshirishga yo'naltirilgan strategiyaning shakllanayotganidan dalolat beradi.

Strategik hujjatlar darajasida ham korrupsiyaga qarshi kurash davlat siyosatining doimiy yo'nalishiga aylandi. 2019–2024-yillar uchun mo'ljallangan "Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha Davlat dasturi" va 2021–2025-yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"da korrupsiyani kamaytirishga qaratilgan qat'iy choralar belgilandi. Ayniqsa, davlat xaridlari, litsenziyalash, kadrlar tanlovi, raqamlashtirish va ochiqlik siyosatini kengaytirish orqali korrupsiya xavflarini kamaytirish mexanizmlari ishlab chiqildi.

Huquqiy bazaning shakllanishida korrupsiyaga qarshi kurashni boshqa strategik yo'nalishlar bilan integratsiyalash muhim ahamiyat kasb etdi. Masalan, davlat xizmatini isloh qilish, sud-huquq tizimining mustaqilligini ta'minlash, jamoatchilik nazoratini kuchaytirish kabi islohotlar korrupsiyani tizimli ravishda kamaytirishga xizmat qilmoqda. Bu esa korrupsiyaga qarshi kurash siyosatini sektorlararo va kompleks yondashuv asosida shakllantirish imkonini bermoqda.

Yuqoridagilardan kelib chiqib aytish mumkinki, O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurash sohasidagi huquqiy asoslar va strategik yondashuvlar bosqichma-bosqich takomillashib, ularning siyosiy va amaliy o'rni davlat boshqaruvi samaradorligini hamda jamoatchilik ishonchini oshirishda muhim omilga aylanmoqda. Shu orqali korrupsiyaga qarshi kurash nafaqat jazolovchi, balki profilaktik va institutsional xavfsizlikni mustahkamlovchi kompleks davlat siyosatiga aylanishga yo'naltirilmoqda.

Shuni aytish joizki, har bir sohada jinoyatchilik va korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha yetarli tizim hamda profilaktik chora-tadbirlar amalga oshirilsa, jamiyat va davlat manfaatlariga jiddiy ziyon yetishining oldi olinadi. Shuningdek, 2021–2025-yillar davomida qabul qilingan Qonunlar va Prezident qarorlari orqali korrupsiyaga qarshi kurashishning huquqiy bazasi yangilandi va kengaytirildi. Bu hujjatlar korrupsiyaning oldini olish, fuqarolik nazoratini kuchaytirish, davlat xizmatlarida ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash kabi yo'nalishlarda ijtimoiy ta'sirni oshirishga xizmat qilmoqda.

Korrupsiyaga qarshi kurashish siyosatining samaradorligi nafaqat milliy darajadagi me'yoriy-huquqiy va institutsional islohotlar, balki xalqaro tashkilotlarning baho va reytinglari bilan ham chambarchas bog'liqdir. Transparency International tashkiloti tomonidan har yili e'lon qilinadigan "Korrupsiyani qabul qilish indeksi" (CPI) korrupsiyaga qarshi kurashda davlat siyosati samaradorligini o'lchovchi eng muhim ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi.

O'zbekistonning CPI reytingidagi o'rni 2012-yildan buyon bosqichma-bosqich o'zgarib kelmoqda. 2018-yildan keyingi davrda esa ijobiy siljishlar kuzatildi, bu esa mamlakatda korrupsiyaga qarshi kurashish siyosati kuchayganini va xalqaro miqyosda e'tirof etilganini ko'rsatadi. Jumladan, 2020-yilda O'zbekiston 180 ta davlat orasida 146-o'rinni egallagan bo'lsa, 2023-yilda ushbu ko'rsatkich 126-o'ringa yaxshilandi.

Mazkur ijobiy o'zgarishlar, avvalo, Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligining tashkil etilishi, korrupsiyaning oldini olish bo'yicha sektorlararo hamkorlikning kuchaytirilishi, shuningdek, ochiq ma'lumotlar portallari va raqamlashtirish jarayonlarining rivojlanishi bilan bog'liqdir.

O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonunining 3-moddasida korrupsiyaga quyidagicha tarif berilgan: "Korrupsiya — shaxsning o'z mansab yoki xizmat mavqeyidan shaxsiy manfaatlarini yoxud o'zga shaxslarning manfaatlarini ko'zlab moddiy yoki nomoddiy naf olish maqsadida qonunga xilof ravishda foydalanishi, shuningdek, bunday nafni qonunga xilof ravishda taqdim etishdir"⁴.

4 2019-yil 3-yanvardagi "O'zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'RQ-419-sonli Qonuni

Loyihalarni amalga oshirish jarayonida korrupsiya holatlariga yo'l qo'yilishi loyihaning sifatiga va uning o'z vaqtida bajarilishiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan eng muhim xavf omillaridan biridir. Shu bois, loyiha boshqaruvida korrupsiya yuzaga kelishi mumkin bo'lgan holatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish mexanizmlarini joriy etish alohida ahamiyat kasb etadi.

Korrupsiya loyiha boshqaruvidagi eng katta va xavfli muammolardan biri sifatida namoyon bo'ladi. U, avvalo, loyiha byudjetidan noqonuniy foydalanish, tender jarayonlarida favoritizmga yo'l qo'yish, mablag'larni o'zlashtirish hamda qaror qabul qilishda shaxsiy manfaatlarni ko'zlash orqali ifodalanadi. Korrupsiyaning o'ziga xos jihati shundaki, u katta miqdordagi mablag'larni talon-taroj qilish, loyiha maqsadlarini buzish, davlat va xususiy sektorni moliyaviy javobgarlikka olib kelish kabi jiddiy oqibatlariga sabab bo'ladi.

Korrupsiyaning oqibatlari sifatida loyiha byudjetining ortishi va noqonuniy xarajatlar, loyihaning amalga oshirish muddati cho'zilishi, ish samaradorligining pasayishi, loyiha faoliyatining ishonchligi susayishi, ishlab chiqarish ko'rsatkichlarining kamayishi hamda qonunbuzilishlarga olib keladigan yuridik muammolarni qayd etish mumkin.

Manfaatlar to'qnashuvi esa loyiha boshqaruvida muhim xavf omillaridan biridir. U shaxsiy yoki tashkilot manfaatlarini loyiha maqsadlariga zid bo'lgan holatlarda yuzaga keladi. Odatda, qaror qabul qilish jarayonida ayrim shaxslar yoki guruhlar o'z shaxsiy manfaatlarini umumiy maqsadlarga nisbatan ustun qo'yishi natijasida yuzaga keladi. Bu holat loyihaning borishi va natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonunining 3-moddasida manfaatlar to'qnashuviga quyidagicha ta'rif berilgan: "Manfaatlar to'qnashuvi — shaxsning shaxsiy (bevosita yoki bilvosita) manfaatdorligi uning o'z lavozim yoki xizmat majburiyatlarini lozim darajada bajarishiga ta'sir ko'rsatayotgan yoxud ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan hamda shaxsiy manfaatdorlik bilan fuqarolarning, tashkilotlarning, jamiyatning yoki davlatning huquqlari, qonuniy manfaatlarini o'rtasida qarama-qarshilik yuzaga kelayotgan (mavjud manfaatlar to'qnashuvi) yoki yuzaga kelishi mumkin bo'lgan (ehtimoliy manfaatlar to'qnashuvi) vaziyatdir"⁵.

Loyiha boshqaruvida manfaatlar to'qnashuvi ko'pincha rahbarlar yoki boshqaruvchilarning shaxsiy manfaatlarini qonuniy manfaatlardan ustun qo'yishi, loyiha a'zolarining moliyaviy yoki shaxsiy manfaatlarini rivojlantirishga intilishi, shuningdek, loyihaning maqsadlariga erishishda shaxslararo egalik munosabatlaridan foydalanish oqibatida yuzaga keladi.

Bunday holatlar loyihaning byudjeti noto'g'ri taqsimlanishiga, natijalarga nisbatan ishonchsizlikning kuchayishiga hamda loyiha muddatlari va resurslariga ehtiyoj buzilishiga olib kelishi mumkin. Masalan, "ABC korporatsiya"ning 2018-yildagi bir tenderida manfaatlar to'qnashuvi aniqlangan. Ushbu tender jarayonida shaxsiy manfaatlar ustuvor qo'yilib, kompaniya rahbarlarining yaqinlariga g'alaba qozonish imkoniyati berilgan. Natijada tanlangan kompaniyaning malaka va imkoniyatlari loyihani to'liq amalga oshirishga yetarli bo'lmagan va bu ijro sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatgan.

Moliyaviy xatarlar ham loyiha boshqaruvi uchun muhim xavf omillaridan hisoblanadi. Ular, odatda, ortiqcha xarajatlar, resurslardan noto'g'ri foydalanish yoki muddatlarning buzilishi natijasida yuzaga keladi. Moliyaviy xatarlar loyihaning moliyaviy barqarorligini susaytirib, yo'qotishlarga va ishtirokchilar o'rtasida ishonchsizlikning kuchayishiga sabab bo'ladi.

Moliyaviy xatarlarning sabablari sifatida loyiha mablag'larini noto'g'ri taqsimlash, byudjetdagi nomutanosibliklar, noqonuniy xarajatlar, hisobotlarda manipulyatsiyalar hamda qaror qabul qilishda qonuniy me'yorlardan chetga chiqish kabi omillarni keltirish mumkin. Ularning oqibatlari esa quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- moliyaviy zararlarining ortishi va yuridik xarajatlarning ko'payishi;
- loyiha ishtirokchilari o'rtasida ishonchsizlik va nizolarning yuzaga kelishi;
- moliyaviy va huquqiy normalarning buzilishi natijasida yuridik muammolarning kelib chiqishi.

Korrupsiya, manfaatlar to'qnashuvi va moliyaviy xatarlarning integratsiyasi loyiha boshqaruvi uchun eng xavfli vaziyatlardan biridir. Ular bir-biri bilan chambarchas bog'langan: korrupsiyaga yo'l qo'yilganda, odatda, manfaatlar to'qnashuvi va moliyaviy xatarlar ham kuchayadi. Bunday sharoitda shaxsiy manfaatlar loyiha maqsadlariga zid qo'yiladi, moliyaviy resurslar esa adolatsiz va samarasiz tarzda taqsimlanadi. Natijada loyiha ijrosi sekinlashadi, uning sifat ko'rsatkichlari pasayadi hamda moliyaviy barqarorlik izdan chiqadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Loyiha boshqaruvi jarayonida jinoyat holatlarining tahlili shuni ko'rsatadiki, manfaatlar to'qnashuvi, moliyaviy xatarlar va korrupsiya o'zaro chambarchas bog'langan holda loyihalarning muvaffaqiyatiga bevosita salbiy ta'sir ko'rsatadi. Amaliy misollar shuni tasdiqlaydiki, loyiha rahbarlari va ishtirokchilari shaxsiy manfaatlarini ustun

5 2019-yil 3-yanvardagi "O'zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'RQ-419-sonli Qonuni

qo'ygan holatlarda byudjetning noto'g'ri taqsimlanishi, resurslardan samarasiz foydalanish, loyiha natijalariga ishonchsizlik va hatto yuridik muammolarning yuzaga kelishi ehtimoli ortadi. Ayniqsa, korrupsiya holatlari manfaatlar to'qnashuvini kuchaytirib, moliyaviy resurslar ustidan nazoratni susaytiradi va natijada loyihaning sifat ko'rsatkichlarini pasaytiradi.

Shu bois, loyiha boshqaruvida manfaatlar to'qnashuvi, moliyaviy xatarlar va korrupsiya xavflarini oldindan aniqlash va ularni kamaytirish mexanizmlarini joriy etish zarur. Bunda shaffoflikni ta'minlash, samarali ichki nazorat tizimlarini qo'llash, manfaatdor tomonlarning huquq va majburiyatlarini aniq belgilash hamda loyiha jarayonida ochiqlikni oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur choralar nafaqat jinoyat holatlarini kamaytiradi, balki loyihaning barqaror rivojlanishi, ishonchligi va yuqori samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Томсон, Л. & Льюис, К. (2019). Financial risk and manipulation in construction projects. *Environmental Policy Journal*, 12(2), 87-103.
2. Джонсон, Б. & Роджерс, М. (2017). Construction safety: A comprehensive review. *Journal of Construction Engineering*, 39(5), 234-245.
3. Грейсон, Т. & Мартин, А. (2016). Financial manipulation and its effect on project management. *International Journal of Construction Safety*, 13(1), 44-57.
4. Смит, П. & Картер, Р. (2017). Corruption and decision-making in large-scale projects. *Journal of Project Finance*, 22(6), 118-134.
5. 2019 йил 3-январдаги "Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида"ги ЎРҚ-419-сонли Қонуни.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
